

Chroustovská škola

Ve 13. století zřídil řád Německých rytířů při miletínském klášteře farní školu, kde se pravděpodobně, jakož i jinde v Čechách, vzdělávali kněží, rytířstvo a měšťanstvo. Děti obecného lidu do školy nechodily. Učilo se v náboženském duchu a latinsky.

Další záznam je z doby Bartoloměje z Valdštýna, kdy roku 1608 byla vystavěna školy miletínská v blízkosti věže. Měla toliko jednu světnici a byt pro učitele. V roce 1774 schválila Marie Terezie „Všeobecný řád školství“ a položila tak základ ke zřizování obecných škol. V pamětní knize miletínské fary je zapsáno, že Jakub Stránský, komisař v Jičíně ve svém listu ze dne 24.11.1778 se horlivě zasazoval za zřízení školy pro obce Borek, Lukaveček, Chroustov a Želejov.

Miletínská vrchnost neprojevila o vzdělání dětí svých poddaných zájem, ale nebránila tomu, aby navštěvovali školu v Miletíně nebo Třebihošti. Vyplývá to ze zjištění, že Jan Hlavatý, chroustovský rychtář, chodil jednu zimu do školy v Miletíně a jednu zimu do Třebihoště.

Ze školní kroniky založené kantorem Josefem Deylem se dovídáme, že asi v roce 1800, starý voják Lenigr (Leninger) na svůj vlastní vrub vyučoval na Chroustově děti po domech. Před ním vyučovala děti v soukromí babička, práce neschopná v domě čp. 12. Druhým učitelem zde byl Lindner, jehož obec sama najala a pro něhož rychtář vybíral sobotáles (učitelský plat odváděný učiteli v sobotu) za dítě z chalupy pro groši šajnu, ze statku 5 krejcarů za týden. Tento poplatek, po léta vybíraný, byl později placen přirážkou k obecní dani. Lindner se odstěhoval do Lomnice, odkud přichází první zkoušený učitel V. Drbohlav, ale již na Želejov, kde byla zřízena škola v domě čp. 16 (později čp.20) listinou z 20. listopadu 1826. Listinu podepsali: Josef Pečenka-ředitel a patronátní komisař, Jan Eduard Arnold -farář, Alois Baul-školní dozorce, V. Drbohlav-učitelský pomocník, Jan Nálevka-rychtář v Železově, Josef Nosek-konšel, Jan Hlavatý-rychtář na Chroustově, Josef Kňourek-konšel, rychtář z Borku (Jan Nosek) se podepsal třemi křížky a Jiří Šubr.

Na je mimo jiné uvedeno, že škola má 84 dětí, z toho 18 chudých, neplatících, 51 dětí platících 1 krejcar týdně, 15 dětí 2 krejcarů, což činí za 47 neděl 63 zlatých a 27 krejcarů. Z vrchnostenské kasy k tomu bylo přidáno 8 zlatých a tak roční sobotáles činil 71 zlatých 27 krejcarů. Byt pro učitele byl ve škole. Vrchnost dodala 6 sáhů dříví pro běžné vyučování a 1 sáh pro opakovací hodiny.

Želejov se tak stal „střediskovou“ školní obcí. A proč právě víska Želejov, o tom kronika mlčí.

Kolem roku 1830 odchází V. Drbohlav na Vřesník odkud přišel jako učitel J. Muller, vysloužilý voják. V roce 1839 byl k Želejovu přiškolen Brodek a na krátkou dobu i Bezník.

Dalším učitelem v pořadí pátým byl jmenován Antonín Kracek. V protokolu ze dne 3. května 1853 je uvedeno, že školu navštěvuje z Chroustova 32 dětí, ze Želejova 20, z Borku 13, z Lukavečku 3, z Dolního Úhlejova 25, celkem

93 dětí. Při tomto počtu dětí nemohlo najaté stavení vyhovovati a uvažovalo se o stavbě nové školy. Komise vyslaná z Jičína vyjednávala s představenstvem jednotlivých obcí, ale jednání nevedlo k závěru.

Zatím co Želejov otálel, Josef Feix a Josef Mikulka, hlavy otevřené, které si již uvědomovaly moc vzdělání a sílu znalostí, navrhli členům obecního výboru, aby obec Chroustov, čítající tehdy 29 čísel, sama postavila obecní domek a darovala jej škole. Návrh byl okamžitě přijat a po schválení žádosti o povolení stavby c.k. krajským úřadem dne 14. srpna 1860. Začalo se již 28. srpna téhož roku se stavbou položením základního kamene. Stavbu řídil Josef Poličanský, stavitel z Hořic. Za jednu noc vykopali občané sklep, za dalších večerů svázeli materiál. Škola byla za devět neděl hotova. Ve škole byl byt pro učitele, jedna žákova 7m dlouhá, 7m široká a 3m vysoká. Na střeše školy byla věžička se zvonem. Dar byl přijat úřady s velikými díky a obec Chroustov dostala uznání od vysokého c.k. místodržitelství v Praze. Chroustov byl na školu pyšný, ale jakákoliv zmínka o ní vyvolala na Železově hněvivost.

Roku 1860 byl Borek od Chroustova odškolen a přiškolen k Bezníku a 2 roky na to se školní obec rozšířila o Horní Úhlejov. Antonín Kracek na škole dosloužil a jeho místo přebírá syn František, výpomocný a nezkušený učitel, který v r.1873 odchází do Třebihoště. Na Chroustov je ustanoven František Valc a po něm Josef Deyl. Ten ukončil v r. 1846 c.k. vzdělavatelnu pro učitele v Pardubicích a na Chroustov přichází ve věku 47 let.

Školní děti hrají první divadlo „Král liliputánský“ a rok na to „Cizinec o Štědrém večeru“.

Neúspěch války v r.1866 na jedné straně, způsobil na druhé straně zlom ve školství starého mocnářství. Vláda vzala školství do vlastních rukou. Dochází k rozsáhlým změnám. Zavádí se povinná docházka pro děti od 6 do 14 let a je přísně kontrolována. Zavádějí se třídní knihy a katalogy, vydávají se vysvědčení. Škola nese název „**obecná**“. Zákonem z roku 1868 se ustanovují místní školní rady a vybavují se určitou pravomocí – např. podávají návrhy na pokutování či trestání rodičů při absenci dětí. Pro děti z hospodářství jsou povolovány úlevy od 1.května do 31. října. Tyto úlevy byly zrušeny až v roce 1920.

Vláda stanovila učitelům platy. Platového zvýhodnění využívá i 49letý J. Deyl a doplňuje si kvalifikaci učitelskou zkouškou v Olomouci. V roce 1875 byl plat podučitele – začátečníka ročně 280 zlatých. Pro srovnání: čeledín dostával ročně 50-60 zlatých ke stravě.

Při nástupu na chroustovskou školu měl učitel Deyl k dispozici tyto učební pomůcky: 1 mapu Čechy, Morava, Slezsko, 1 mapu Rakousko-Uherského mocnářství, 1 mapu Palestiny, 10 hláskovacích tabulek na stěnu, globus, počítadlo a 1 výtisk metrických měr a vah. Vybavenost pomůckami se každým rokem zlepšuje. Používá se však stále břidlicových tabulek, které zakupuje místní školní rada pro chudé žáky z výnosu Falgeovské nadace. Na tabulku se psalo ještě po první světové válce. Byla v dřevěném rámečku, na jedné straně opatřená červenými linkami, na druhé straně byla hladká. Na krátkém provázku byl k ní přivázán kousek mořské houby. Psalo se na ní s obtížemi břidlicovým kamínkem, za to se na ní pěkně sáňkovalo. Nevýhodou bylo, že byla křehká. Brková pera mizí a jsou nahrazena

pery kovovými , které se objevují v 60.letech a během několika let doznávají všeobecného rozšíření. Jen tak pro zajímavost: první čtyři opery Bedřicha Smetany – Braniboři v Čechách, Prodaná nevěsta, Dalibor, Libuše jsou psány brkovým perem , ostatní už perem kovovým.

Vliv katolické církve na školu se tlumí jmenováním c.k. okresních školních inspektorů. I tak je však ještě velký. Kde byla fara a škola, byl farář vždy členem místní školní rady. Začátek školního roku začínal slavnými službami Božími v Miletíně. Žactvo se zúčastňovalo všech svátků a procesí a ke zpovědi chodilo až třikrát za rok.

Škola končila 15. července veřejnou zkouškou i z náboženství. Právě tak události panovnického rodu se odrážely jak v církvi, tak i ve škole. Tento vliv pominul v r. 1918.

Dne 1. října 1877 zastavil P. Janda na škole vyučování náboženství z toho důvodu, že školní obec nemínila dávat povoz , ani náhradu za přepravu z Miletína na Chroustov. Tento dlouholetý spor vznikl již v roce 1873 k vůli desátku, který užíval miletínský farář. Vztahoval se ještě na školu v Železově a proto se jím Chroustov , který si sám postavil školu, necítil vázán. Jednání kněze popudilo chroustovské představenstvo k hněvivému odporu. Vzkázali do Miletína , že platit nebudou, ani povoz posílají, pokud nedostanou přímý rozkaz, nebo jim berní úřad nepohrozí exekucí. Podle jejich přesvědčení se mají tyto cesty konati zdarma , jelikož se z desátku již museli vykoupit a pan farář ať si sám drží koně , jak to vždy bývalo.

Ačkoliv obec podala několik odvolání, konečné rozhodnutí zemské školní rady znělo kategoricky : Vyrovnat se s farou do 6. prosince 1881, jinak starosta zaplatí pokutu 20 zlatých. Chroustovská obec nejen zaplatila dlužnou částku , ale i nadále posílala povoz do Miletína.

V roce 1878 nastupuje učitel J Ryšavý, absolvent c.k. učitelského ústavu v Jičíně a dva roky na to 26letý Jan Schrimpf – rodák z Nového Města u Frýdlantu. V dosavadní chroustovské žakovně je celkem 85 žáků. Divíme se pak rákosce, stížnostem učitele místní školní radě a častému zásahu školního dozorce – člena této rady. Tak 4.února 1880 si stěžuje na spouhu dětí , zvláště na Jana a Františka Mikulku z Úhlejova (budoucí Amerikány). 5. prosince si znovu stěžuje na Františka Mikulku a Jana Střihavku, oba z Úhlejova a Jana Kouta z Chroustova, že místo do školy k muzice do Želejova zašli a dále, že mnoho dětí chodí k muzikám a na hony.

V roce 1883 se začíná vyučovat ženským ručním pracím , které učí choť správce školy Paulína Schrimpfová. Také je tu první zmínka o divadelních ochotnících, kteří věnovali na žakovskou knihovnu 5 zlatých 24 krejcarů, a ta se rozrůstá na 150 knih.

Téhož roku je Lukaveček definitivně přiškolen k Chroustovu. Ve vládě se projevuje snaha zkrátit docházku z 8 na 6 let. Tak tomu kdysi bylo. Do školy se chodilo od 6 do 12 let a od 12 do 14 let byly zavedeny v neděli odpoledne opakovací hodiny.

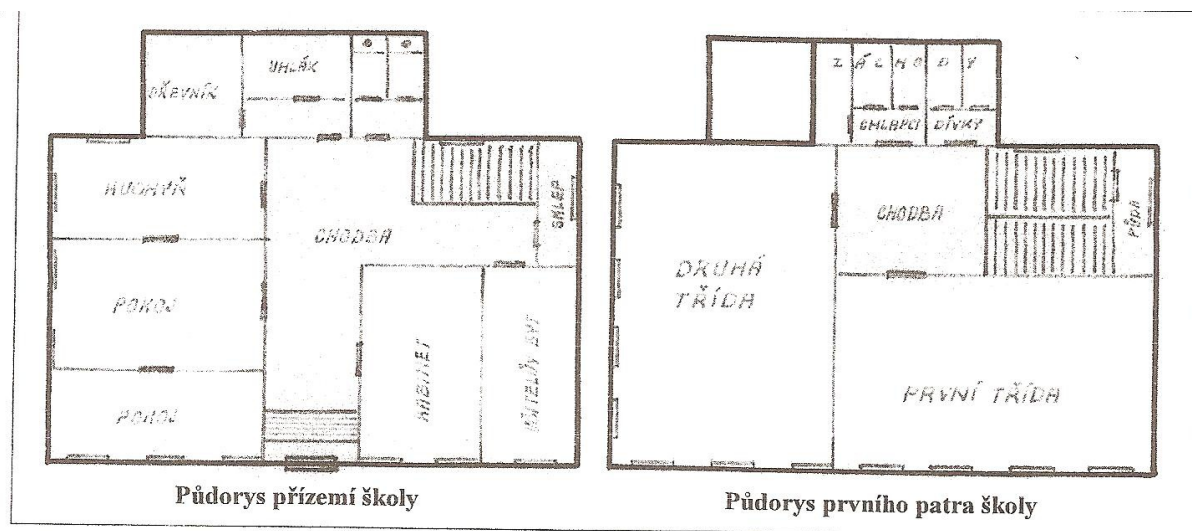
Pro značný počet dětí , převyšující 100, vyzvala c.k. okresní školní rada místní školní radu , aby se postarala o rozšíření školy o jednu třídu. Stalo se tak 1.ledna 1886 najmutím domku p. Endta na Malém Chroustově čp, 26. Pronajímá se třída a byt pro učitele za roční nájemné 36 zlatých . Jako druhý učitel přichází V. Bulíček , rodák z Dobřenic a dochází rozšíření učitelského sboru.

Zemská školní rada vyzvala stavitele Jana Poličanského z Lázní Bělohradu, aby školní budovu prohlédl, zda je vhodná k nástavbě a zaslal plánek. Téhož roku si stěžuje správce školy, že stropy ve škole hrozí zřícením. Pro zchátralost věžičky byl z ní snesen zvon vážící 50 kg.

Plán na přestavbu školy byl s určitými změnami schválen úřady i místní školní radou. Ta se však již 26. prosince 1886 usnáší na stavbě nové budovy.

C.k. okresní školní rada svolala na Chroustov společnou komisi, která schválila plánek přístavby a zamítla stavbu nové budovy. Místní školní rada požádala o oddálení stavby na rok 1888. Žádost byla však zamítnuta. Zamítnutí působilo na místní školní radu, jako když píchne. Byla si vědoma toho, že zákon z roku 1864 prikazoval obcím , že si musí školu postavit vlastními náklady, země si zajišťuje jen dohled. Proto se ihned podává rekurs ke královské zemské radě, která zamítá rok 1888 a nařizuje provést přístavbu nejdéle do roku 1887. Místní školní rada se odvolává k vysokému ministerstvu a po zamítnutí , na tajné schůzi (dokonce bez účasti správce školy) se v roce 1891 odvolává až k c.k. správnímu dvoru do Vídně , bez příznivého výsledku. V roce 1894 (opět na tajné schůzi) se znovu usnáší na stavbě **nové budovy** a podává žádost a plán na c.k. okresní školní radu. Ta konečně ustupuje.

Ještě před vypracováním plánu posílá místní školní rada obecní představitelé J. Kouta, J. Vondrouše a Fr. Čapka do Nemačova na shlednutí tamní školy. Exkurze se zúčastnil i správce školy. Dle jejich náčrtku byl vypracován plán školy

Dne 13.ledna 1895 schvaluje plán c.k. okresní školní rada a stavbu povoluje. Dne 31. března 1895 kupuje místní školní rada pozemek od J. Šedivého a prodává mu výměnou starou školu za kterou doplatí 560 zlatých . Dne 21. dubna téhož roku je stavba školy zadána z volné ruky

staviteli Janu Poličanskému z Lázní Bělohradu za 9.150 zlatých. Za dozorce ustanovují : za Chroustov starostu J. Kouta, za Želejov Fr. Noska a za Úhlejov Fr. Čapka. Dne 12. května 1895 podává chroustovská obec žádost J.V. císaři a králi do Vídně a prosí o podporu na stavbu nové jednopatrové budovy.

Spor vedený od roku 1886 se v roce 1895 vítězně končí. Již v den sv. Václava dne 23. září 1895 byla nová škola vysvěcena miletínským farářem Filipem Šubrtem a nazvána „ Svatováclavskou „. Na pohoštění věnovala místní školní rada 50 zlatých .

Dne 2. října 1895 se v nové budově školy začalo vyučovat. Nepodařilo se zjistit , jak byl organizován průběh stavebních prací. Víme jen, že od zadání stavby uplynulo pouhých 5 (slovy pět) měsíců. Obnos 9.150 zlatých byl rozepsán i na přískolené obce.

Na Želejov z toho připadla částka 2.040 zlatých , splatná polovinou 15. července a polovinou 15. prosince 1895. Obec ihned prostřednictvím advokáta podává místní školní radě námitky , že je to pro ně hrozná částka, která představuje v jednom roce zvýšení daní o 350 procent, a že má být vlastně zaplacená za půl roku. Jelikož na to nebyla obec předem upozorněna, navrhuje, aby první polovina byla zaplacená za 1 rok a druhá až za 2 roky. Místní školní rada není však oprávněná námitky vyřizovati a posílá rekurs na okresní školní radu . Ta jej zamítá s odůvodněním , že odvolání k vybírání dotyčné školní přírážky nemá odkládacího účinku.

Postavením dvojtřídní budovy zkonsolidovaly se poměry v obci i ve škole. To bylo asi cílem tvrdých hlav , které daleko viděly. Počet žáků rozdělených do dvou tříd se snížil na polovinu, zklidnila se výchova a zlepšila se výuka. Vhodné byty, snadnější práce, to vše se odráží v tom, že nedochází takřka k personálním změnám. Správcem školy zůstává schopný Jan Schrimpf a jeho dobrým , škole a osvětové práci oddaným pomocníkem je vlastenecky orientovaný učitel Václav Kuřátko, který přišel na Chroustov dne 1. září 1890. Zájem obou učitelů o školu i veřejnost je příkladný. Jan Schrimpf přednáší na veřejnosti nejenom v místě, ale i v Třebihošti a v Miletíně. Na Chroustově dne 24. dubna 1905 ustavuje Spořitelni a záloženský spolek kde je pokladníkem. V roce 1901 zakládá Sbor dobrovolných hasičů v Úhlejově a Chroustově, je jeho starostou ,velitelem, členem župního výboru a delegátem ústředního výboru zemského. Václav Kuřátko je stálým jednatelem Hospodářského spolku pro Miletínsko.

Muzejní sbírky města Hořic jsou díky jim rozmnoženy o nálezy, jež dokumentují dávné osídlení v naší krajině. Například kamenný mlat nalezený v Železově čp.12, kamenná sekera z lesa Lukášova, kamenná motyka z pole „Na holině“ a střepy nádob které našel Jan Nosek čp. 24 při rozšiřování stodůlky. I zemětřesení pozorované u nás dne 9. ledna 1901 oznamují geologickému ústavu České university v Praze.

Aby se zlepšilo stravování dětí , začínají na škole „Polévkové akce“ . Choť správce školy vaří pro přespolní děti polévky. Náklady se hradí z dobrovolných darů v penězích i v naturáliích. Přespolní děti dostávají polévku zdarma, domácí za 4 haléře. K této akci na Miletínsko nabádal okresní hejtman

JuDr. Pecka a na Chroustov se dostala zásluhou úhlejovského starosty Jana Holka , který jako první přinesl 24 kr. ,které sebral mezi občany. Akce probíhala až do roku 1918. Již v roce

1903 vybavuje místní školní rada všechny žáky bez ohledu na majetkové poměry, veškerými školními potřebami. Přísně se kontroluje docházka dětí do školy, i když se stále povolují úlevy. Tak byla například před místní školní radu předvolána paní Rejlová, že její dítě Marie nedbale navštěvuje školu. Jako důvod udává, že dítě do školy posílá, ale ona chodí za školu. Je však všeobecně známo, že jest to následek volné disciplíny domácí a vzhledem k tomu, že jest matka nemajetná, navrhuje místní školní rada trest vězení 24 hodin.

Opisujeme záznam asi jedinečný svého druhu, zachovaný na útržku papíru. Je na něm vyúčtován výlet školních dětí z Chroustova na Zvičinu v roce 1902.

Výletu se zúčastnilo 67 dětí. Zapláceno bylo za :

22 půllitrů piva pro děti po 6 kr.	1 zlatý 32 krejcarů
1 bochník chleba	40 krejcarů
¼ kila másla.....	30 krejcarů
8 lahví piva pro děti po 14 kr.	1 zlatý 12 krejcarů
cukroví	22 krejcarů
40 rohlíků	80 krejcarů

4 zlaté 16 krejcarů

Podepsán : Jan Schrimpf – za MŠR V.Krkonoška

Jednoho žáka přišel výlet asi na 6 krejcarů tj. 12 haléřů. Tento údaj vám trochu usnadní porovnat si, jaký obrovský závazek na sebe vzali občané školní obce, když postavili školu za 9.150 zlatých a obdrželi od zemského výboru Království českého jen 900 zlatých subvence. Ostatní museli zaplatit sami. V době finanční tísně půjčuje Václav Kuřátko v září 1896 obci Chroustovu 2.450 zlatých na 5 procentní úrok. I to je známkou, jak pěkné a sousedské byly styky mezi školou a obcí. V roce 1910 pomáhají učitelé při sčítání lidu a žáci provádějí sčítání ovocných stromů.

V září 1914 odchází Václav Kuřátko jako správce do Bašnic a na jeho místo je ustanoven František Hák.. Tento však rukuje na vojnu a vrací se až v únoru 1918.

Na škole zůstává sám správce školy Schrimpf, tehdy šedesátiletý. Učí jak se dá. Někdy třídy spojuje, jindy učí jednu třídu dopoledne a druhou odpoledne. V zimě je pravidelně škola pro nedostatek uhlí uzavřena. Od 1. května 1916 se poprvé zavádí letní čas. Učitel je zavalen prací a navíc provádí válečné soupisy dle příkazu c.k. úřadů. Ve škole děti dělají „cupaninu“, pletou nátepníčky, sbírají ovoce pro raněné vojáky a ostružinové listy jako náhražku čaje. Z knihovny jsou vyřazeny Jiráskovi spisy. Učitel chodí „po číslech“, i v příškolených obcích a získává lidi pro upisování válečných půjček. Namáhavá práce i stáří ho nutí uchýlit se na odpočinek a tak odchází 1. března 1918 do Miletína po 38leté práci na chroustovské škole. V září 1918 dává darem obci sochu sv. Václava, která byla umístěna ve školní budově.

To se již vrátil na školu František Hák a jako správce školy přichází Václav Houžvička, rodák z Vinice u Hořic.

S velkou radostí i nadějemi byl přivítán 28. říjen 1918 – vznik československého státu.

V období těsně po převratu byla práce na škole obtížná. Nedostatek potravin, bot, oblečení a otopu byl veliký. Na žádost učitelů prodávají rodiče škole obilí za maximální cenu 1 kg za 60 haléřů. Obilí se vyměnilo v Mostkách u zřizovatele dráhy za uhlí, další rok v Brusnici v poměru 10q uhlí za 125 kg žita.

Učitelé provádějí sbírky mezi občany. Sebrali na Národní dar okresu 2.400 Kč, na valutovou půjčku 452 Kč, na Štědrý den Čsl. červeného kříže 319 Kč. Pro Slovensko sbírali knihy a učebnice. Na „Zlatý poklad republiky“, sebrali 2.648 kusů zlatých a stříbrných mincí. Váha zlatých peněz byla 23 dkg, stříbrných 20 kg. Za toto škola obdržela diplom.

Vzpomínku na válku vyvolává došlý dopis :
Slavná správa školy v Chroustově.

V roce 1914 jsem byl odveden a povolán ke službě vojenské. Na našem hejtmanství jsem dostal od Červeného kříže nátepníčky které byly pracovány na škole chroustovské. Lístek , který jako doklad přikládám „ Františka Voňková, II, třída Chroustov p. Miletín. Šťastný návrat. „ Vážil jsem si tohoto krásného dárku, protože to bylo první přání k šťastnému návratu. Byl jsem poslán do pole, tento lístek máje jako vzpomínku sebou. Na to v dubnu 1915 byl jsem zajat a odveden do Ruska.

Nyní po třech letech jsem se skutečně živ a zdrav navrátil a proto teprve nyní prosím , aby byl jmenované doručen můj dík a vzpomínka.

Podepsán : Josef Mádle
Z Nové Paky č, 220

Nová doba přináší nové směry myšlení ve školství. Tak učitel František Háek odstranil ze své třídy kříž a místní školní rada na něho podala stížnost , kterou podepsali všichni členové školní rady. Předseda : Jan Vitoch – starosta z Borku a členové : z Chroustova V. Houžvička, J. Šubr, V. Krkonoška

z Želejova Václav Nosek, Josef Nosek
z Úhlejova Josef Jákl, Emanuel Plecháč
z Lukavečku Josef Nosek

Okresní školní rada nařídila správě školy , aby ve třídě Fr. Háka byl opět kříž zavěšen do té doby , než o něm rozhodne zemská školní rada. Učitel Fr. Háek odmítl uposlechnouti a odvolal se k zemské školní radě, která rozhodnutí okresní školní rady zrušila. Ve školní obci se vytvořilo napětí.

V roce 1920 zemřel správce školy Václav Houžvička a František Háek , ustanovený zatímním zástupcem se o toto místo ucházel. Místní školní rada však zaujala opační stanovisko, žádost nedoporučila a v květnu 1921 byl na školu jako správce jmenován Alois Mlejnek z Třebihoště.

František Háek vzal svou žádost zpět, ale již 10. července 1921 zorganizoval před školou první mši československé církve, což se neobešlo bez výtržností. V prosinci téhož roku odešel Fr. Háek do Cerekvice.

Alois Mlejnek přišel do rozbouřených poměrů. Byl to však dobrý učitel a v okolí znám jako znamenitý včelař. Zvykl si na svou ves a ves si zvykla na něho. Na veřejnosti pracoval

s divadelními ochotníky a v Kampeličce byl pokladníkem. Jeho láskou byla škola a včely. Těm se věnoval nejvíc.

Počet žáků ve škole se snížil zřízením měšťanské školy v Miletíně v roce 1919 a na kterou odešli : M. Nosková, A. Festová, V. Krkonoška, Jan Střihavka, Fr. Mikulka, Jar. Mistr, František Munzar, Růžena Petrová, Josef Špūr, Fr. Nosek.

Nástupem Aloise Mlejníka jsou pořádány ve škole besídky i vícekrát za rok. Zvláště byly v oblibě besídka vánoční spojené s nadílkou a besídka k „Svátku matek“. I výstavky knih a žákovských prací jsou pro školní obec novinkou. Ve školním vyučování jsou zaváděny nové učební předměty, známý Slabikář je nahrazen „Poupaty“. Vyučovací hodina se zkracuje z 60 minut na 50 minut. Třída je vybavena novými dvousedadlovými lavicemi a ve třídách zazářilo elektrické světlo. Školní mládež se účastní první přednášky se světelnými obrazy „Hrady a zámky české“ a také poslechu radiového koncertu v hostinci Josefa Šedivého. Hraje divadlo, například v Úhlejšově „Dvě Maryčky“ a na Chroustově „Pohádku o Bídě“ a další. Zvláštní pozornost byla věnována besídkám při příležitosti oslav naší samostatnosti, nebo narozenin presidenta republiky. Od roku 1924 až do roku 1929 působil na zdejší škole definitivní učitel Josef Letošník.

Ve školním roce 1929 – 1930 navštěvovalo školu 69 žáků a v místní školní radě působili : Antonín Mašek, - předseda, Josef Nosek – náměstek a Emanuel Plecháč a Václav Jákl – oba z Úhlejšova jako členové.

Období hluboké hospodářské krize se promítlo ve svých důsledcích i do školních poměrů. Vyplývá to z kronikářského záznamu. V roce 1933 pro nedostatek peněz u většiny žáků se jde na výlet pěšky – na Pecku. Dříve se jezdilo vlakem a na nádraží do Lázní Bělouhradu ne „žebříňáku“.

V roce 1934 zemřel ve věku 80 let často vzpomínaný řídicí učitel Jan Schrimpf a byl pochován na miletínském hřbitově za velké účasti všeho obyvatelstva.

Ve škole se zavádějí nové učební osnovy . Z peněz darovaných Kampeličkou byl zakoupen pro školní poslech radiový 2 lampový přijímač značky „Barkarola“. Klasifikace je nyní pololetní, dříve byla každé čtvrtletí. Rozšiřují se i pololetní prázdniny ze 3 dnů na 1 týden. Rodičovské sdružení , ustanovené již v roce 1930 je rodiči téměř ignorováno.

Nástup fašismu v sousedním Německu má svůj ohlas i ve školách. V roce 1936 Okresní úřad v Hořicích zasílá jako učební pomůcku dvě plynové masky. Od 1. dubna 1938 se zavádí nový vyučovací předmět – branná výchova.

Přichází říjen 1938 a německá armáda obsazuje naše Podzvičínsko. Dne 15. března 1939 projíždějí Chroustovými tanky s hákovými kříži a jejich rachot zalétá do učeben chroustovské školy a děsí 52 přítomných dětí. V kronice však stojí psáno – Po celý den jezdilo německé vojsko, neudála se žádná rušivá příhoda.

Na chroustovskou školu přichází jako řídicí učitel Miroslav Malina, narozen 1907 v Hořicích. Před nástupem působil jako definitivní učitel na obecné škole v Miletíně . Správu školy přejímá dne 1. dubna 1941.

Ještě téhož roku došlo k prudkému střetu řídicího učitele s místní školní radou proto, že jako správce školy dává odstranit z učeben kříž a socha sv. Václava je přemístěna do školního kabinetu. Na protesty rodičů byla povolena výjimka na dobu vyučování náboženství.

Okupační německé úřady nařizují revizi učebnic, odstranění státních znaků, obrazů a.t.d. Na škole se zavádí pozdrav „Vlasti zdar“. A hlavně nenáviděný jazyk a to již ve třetím postupném ročníku. O vlastní vyučování se německé úřady příliš nezajímají – nařizují prodloužení prázdnin z důvodů nedostatku paliva, zavádí se sběr odpadových surovin a léčivých bylin.

Tak například Okresní úřad nařídil, aby škola v hodinách tělesné výchovy a ručních prací a také místo výuky dějepisu se věnovaly sbírání chroustů. V roce 1940 bylo odevzdáno na Obecní úřad přes 2 hl chroustů.

Ve školním roce 1940-1941 navštěvovalo chroustovskou školu 53 žáků. Během dalších let okupace nedošlo k žádným rušivým zásahům ze strany říšských a protektorátních úřadů. Je známo, že do školy docházejí různí „poslové“ Sám řídicí učitel byl zapojen do odbojové skupiny operující na Miletínsku.

V poválečném období se počet žáků snižuje na polovinu. Řídicí učitel Miroslav Malina je zcela zapojen do veřejného a kulturního života. Je zapojen do mnoha společenských organizací v obci a je vynikajícím klavíristou. Účinkuje na kulturních a tělovýchovných akcích, koncertech a estrádách v celém okolí.

Národní školu na Chroustově Miroslav Malina opouští o prázdninách v roce 1951 a přechází na školu v Cerekvici.

Jeho nástupcem na Národní škole v Chroustově byl jmenován Jaroslav Zámečník, nar. 1920 ve Stračově. Vedle učitelské profese se účastnil veřejného života v obci. Jako zkušený osvětový pracovník organizuje významné kulturní akce jako například vesnické divadlo, estrádní pořady, kurzy první pomoci, školení řidičů a.t.d. Všechny tyto akce byly pořádány ještě v sále u Šedivých. Jako správce OB zajišťuje po dohodě se Svazem požární ochrany sdružení finančních prostředků na zakoupení televizoru v roce 1955. Tento první televizor v obci byl umístěn v místnosti Kampeličky a vysílané pořady sledovalo tenkrát až 40 občanů. Z chroustova odchází Jaroslav Zámečník dne 31.7.1957, aby dne 1. září t.r. převzal funkci školního inspektora při ONV v Hořicích.

Na jednotřídní škole v Chroustově působila ve školním roce 1957-1958 jako ředitelka školy Miroslava Lelková z Lázní Běláhoř. A později ředitelka Frantová z Hořic. V té době dochází do školy 24 žáků.

Dne 1. února 1958 přichází na školu Antonín Zajíc, narozený v r. 1935 v Novém Bydžově. Chroustovská škola je t.č. organizována jako jednotřídní s 1. až 5. postupným ročníkem. Nový ředitel školy Ant. Zajíc věnoval mimořádnou pozornost jak údržbě školní budovy, tak dalšímu doplnění zařízení a inventáře. Na škole byla opravena celá střecha, v přízemí vyměněny podlahy, provedeny izolace, ze školní studně zavedena voda do budovy, zřízeny splachovací WC, vyměněna celá elektroinstalace a.t.d. Toto bylo i díky pochopení jednotlivých předsedů Místních národních výborů, JZD Chroustov a některých občanů, kteří se na těchto pracích podíleli.

Lesní závod Hořice uvolnil prostor v lese po pravé straně silnice Chroustov- Miletín. Na vykácení stromů pracovali jak rodiče, tak žáci a výsledkem obětavé práce bylo pěkné lesní hřiště pro cvičení o hodinách tělesné výchovy.

Nebylo veřejných a kulturních akcí, aby v nich nebyl ředitel školy Ant. Zajíc zapojen. Výhledově plánoval další zlepšení školního prostředí i když počet žáků se trvale snižoval.

Rozhodnutím Ministerstva školství a kultury byla chroustovská škola k 30. červnu 1966 **zrušena**.

Celkem 11 žáků : Feix Ladislav, Jáklková Vlasta, Nálevková Eva, Čapková Olga, Houfková Zdena, Čapková Hana, Machek Miloslav, Vránová Hana, Hlavatý Vladimír, Machková Ludmila a Šimková Eva (sestaveno podle postupných ročníků) přechází do Základní školy v Miletíně. Ředitel Ant. Zajíc byl na vlastní žádost přeložen na ZŠ Sukorady.

Místní národní výbor Chroustov předal školu ONV v Jičíně.

Text o historii chroustovské školy byl opsán z materiálů sepsaných u příležitosti I. a II. sjezdu žáků chroustovské školy pod názvem : „Chodili jsme spolu do školy...“ sepsaných Josefem Munzarem, kronikářem obce Úhlejev v roce 1983 a 1984. Text byl mírně upraven.

Sepsal a graf. upravil : Petr Valenta

